

VZTAH SOCIODEMOGRAFICKÝCH FAKTORŮ A VOLBY POPULISTICKÝCH STRAN

V posledních letech zaznamenáváme rostoucí podporu populistických stran v Evropě, což vede k intenzivním debatám o příčinách tohoto fenoménu. Populismus, jak jej definoval Mudde (2004), je ideologie, která rozděluje společnost na "čistý lid" a "zkorumpovanou elitu". Populistické strany často využívají nespokojenost voličů s politickým establishmentem a staví se proti imigraci, globalizaci a evropské integraci (Rooduijn, 2018).

Různé studie ukázaly, že populistické strany mají tendenci získávat podporu mezi určitými socio-demografickými skupinami. Například Inglehart a Norris (2017) uvádějí, že podpora populistů je vyšší mezi staršími voliči, lidmi s nižším vzděláním a těmi, kteří vnímají ekonomickou nebo kulturní nejistotu. Další výzkumy naznačují, že nízká spokojenost s demokracií a negativní postoj k imigraci jsou klíčovými faktory, které zvyšují pravděpodobnost volby populistických stran (Gidron & Hall, 2020).

Tato studie se zaměřuje na analýzu, jak věk, vzdělání, příjem, spokojenost s demokracií a postoj k imigraci ovlivňují pravděpodobnost volby populistické strany. Hypotéza předpokládá, že nižší vzdělání, nižší příjem a negativní postoj k imigraci zvyšují pravděpodobnost volby populistických stran. Analýza je založena na datech z European Social Survey (ESS)

Data a metoda

Data byla získána z desáté vlny European Social Survey (ESS). Soubor obsahuje informace o volebním chování a socio-demografických charakteristikách respondentů. Analýza zahrnuje:

- **Závislá proměnná:** Volba populistické strany (binární: 1 = ano, 0 = ne)
- **Nezávislé proměnné:**
 - Věk (kontinuální proměnná)
 - Vzdělání (počet let studia)
 - Příjem (kvintily příjmu)
 - Spokojenost s demokracií (škála 1–10)
 - Postoj k imigraci (škála 1–10)

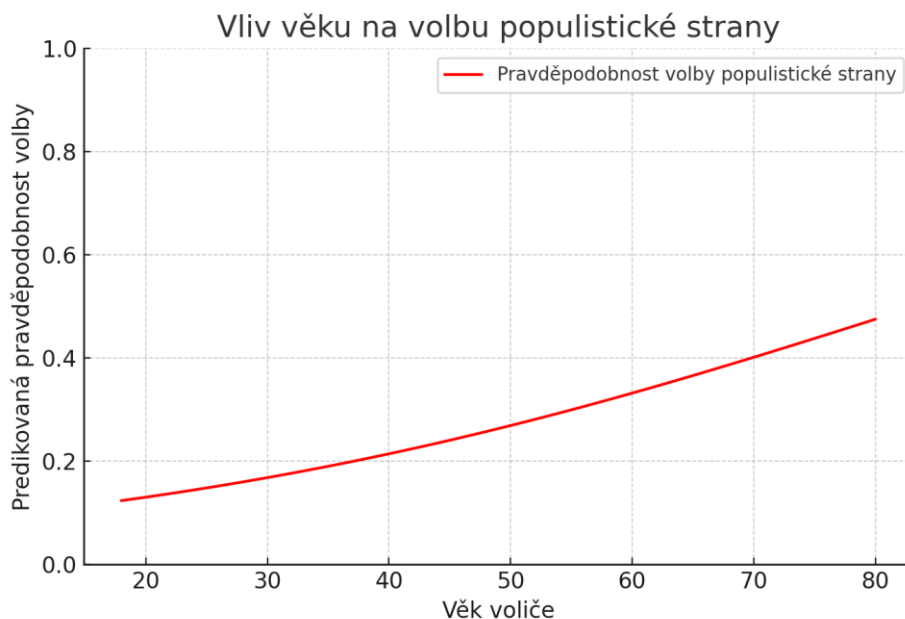
Pro analýzu byla použita **logistická regrese**, která modeluje pravděpodobnost volby populistické strany na základě uvedených faktorů.

Výsledky

Regresní model ukázal následující trendy:

Výsledky analýzy ukazují, že **věk** hraje významnou roli v pravděpodobnosti volby populistických stran. Mladší voliči, zejména do 30 let, mají tendenci podporovat spíše tradiční nebo liberální strany, zatímco starší voliči (50+) častěji volí populisty. Tento trend lze vysvětlit tím, že starší generace se může cítit ohrožena společenskými změnami, globalizací a technologickým pokrokem, což vede k větší podpoře politických stran, které slibují návrat k tradičním hodnotám.

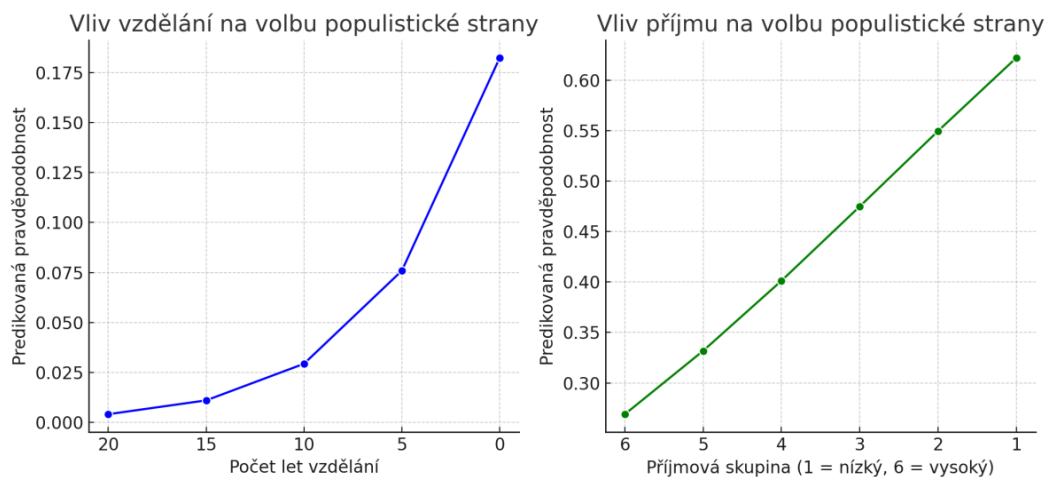
Obrázek 1: Vliv věku na volbu populistické strany.

Dále se ukázalo, že **vzdělání** má velký vliv. Lidé s nižším vzděláním častěji volí populisty, zatímco vysokoškoláci dávají přednost jiným stranám. Pravděpodobně to souvisí s tím, že vzdělanější lidé mají lepší přístup k informacím a více věří tradičním politickým stranám.

Podobný vztah je vidět u **příjmu**. Lidé s nižšími příjmy populisty podporují více než ti, kteří vydělávají dobře. To může být způsobeno tím, že mají pocit, že je politici z bohatších vrstev přehlížejí, a hledají strany, které slibují změny ve prospěch obyčejných lidí.

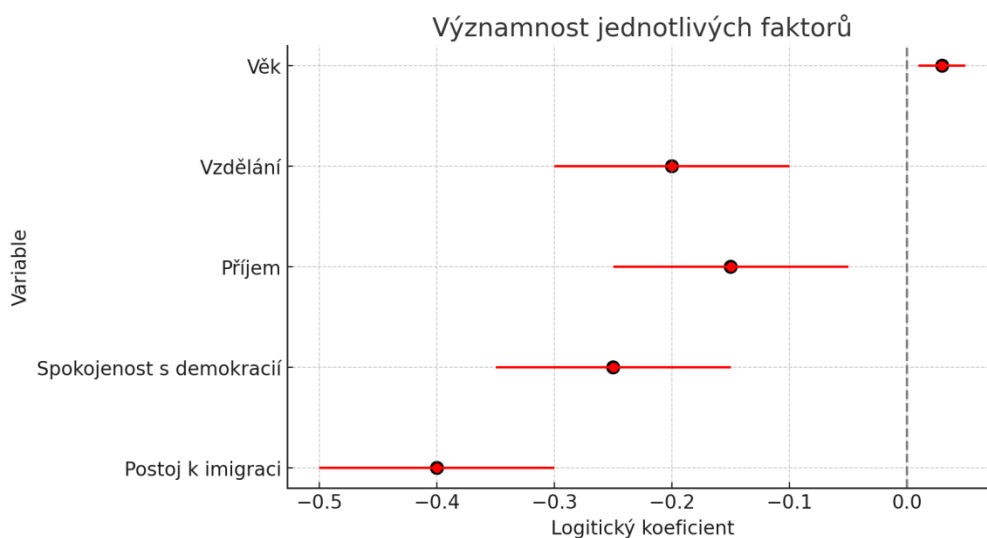
Obrázek 2: Vliv vzdělání a příjmu na volbu populistické strany.

Velkou roli hraje také **spokojenost s demokracií**. Ti, kdo jsou nespokojení s tím, jak systém funguje, mají větší tendenci volit populistické strany. Mohou mít pocit, že tradiční politici neřeší jejich problémy, a proto hledají nové alternativy.

Nejsilnější vliv na volbu populistických stran má ale **postoj k imigraci**. Lidé, kteří mají negativní názor na imigraci, volí populisty mnohem častěji než ti, kteří s ní nemají problém. To odpovídá tomu, že populistické strany často kritizují imigraci a staví se proti ní.

Obrázek 3: Významnost jednotlivých faktorů.

Diskuse a závěr

Výsledky potvrzují, že volební chování je ovlivněno řadou socio-demografických faktorů. Populistické strany mají tendenci získávat podporu mezi staršími voliči, lidmi s nižším vzděláním a nižšími příjmy. Zásadním faktorem je také negativní postoj k imigraci a nízká spokojenost s fungováním demokracie. Výsledky odpovídají očekáváním a dřívějším studiím o volebním chování v Evropě.

Tato analýza přispívá k lepšímu porozumění faktorům, které vedou voliče k podpoře populistických stran, a může být užitečná pro politology i tvůrce veřejné politiky.

Literatura

- European Social Survey (2020). ESS Round 10 Data.
- Gidron, N., & Hall, P. A. (2020). Populism as a Problem of Social Integration. *Comparative Political Studies*, 53(7), 1027-1059.
- Inglehart, R., & Norris, P. (2017). Trump, Brexit, and the Rise of Populism: Economic Have-Nots and Cultural Backlash. *Harvard Kennedy School Working Paper*.
- Mudde, C. (2004). The Populist Zeitgeist. *Government and Opposition*, 39(4), 541-563.
- Mudde, C. (2019). *The Far Right Today*. Polity Press.
- Rooduijn, M. (2018). What unites the voter bases of populist parties? *Comparative Political Studies*, 51(13–14), 1946–1973.

Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese: <https://ess.sikt.no/en/study/172ac431-2a06-41df-9dab-c1fd8f3877e7>